

Albania: czwarta kadencja dla premiera Ediego Ramy

Marta Szpala

11 maja w Albanii odbyły się wybory parlamentarne, w których zdecydowane zwycięstwo odniosła rządząca od 2013 r. Partia Socjalistyczna (PS) premiera Ediego Ramy. Według wstępnych wyników otrzymała ona 52,3% głosów i 83 mandaty w 140-osobowym parlamencie. Największa koalicja ugrupowań opozycyjnych pod przywództwem Partii Demokratycznej (PD) Saliego Berishy zdobyła 33,8% poparcia i 50 miejsc. Trzech deputowanych będzie reprezentowało Partię Socjaldemokratyczną (PSD). Do parlamentu wejdą także trzy nowe ugrupowania antyestablishmentowe: liberalna Szansa (Mundësia) z dwoma mandatami oraz centrowa koalicja Inicjatywa / Albania Może Powstać (Nisma / Shqipëria Bëhet) i lewicowy Ruch Razem (Lëvizja Bashkë), które zdobyły po jednym mandacie.

Frekwencja w kraju wyniosła 42,3% i była prawie o 5 p.p. niższa niż w poprzednich wyborach, co świadczy o demobilizacji społeczeństwa. Po raz pierwszy – dzięki możliwości oddania głosu korespondencyjnie – mogła w nich wziąć udział diaspora (zarejestrowało się 245 tys. osób, głównie we Włoszech i Grecji). Misja obserwacyjna OBWE i Parlamentu Europejskiego uznała, że kontrola PS nad sektorem publicznym i mediami dała tej partii znaczącą przewagę nad konkurentami, i wypunktowała liczne nieprawidłowości podczas głosowania.

Pomimo licznych skandali korupcyjnych oraz dotkliwego wzrostu kosztów życia, uderzającego zwłaszcza w najuboższych, Partia Socjalistyczna zdecydowanie poprawiła swój wynik w porównaniu z tym z 2021 r., co świadczy o konsolidacji systemu klientelistycznego i będzie prowadzić do dalszej koncentracji władzy w rękach Ediego Ramy.

Komentarz

- **Główna oś sporu politycznego, jak i sama kampania wyborcza ogniskują się wokół konfliktu personalnego pomiędzy liderami dwóch głównych ugrupowań.** Są nimi Edi Rama (premier od 2013 r., wcześniej burmistrz Tirany w latach 2000–2011) i Sali Berisha (prezydent w latach 1992–1997, premier w latach 2005–2013) – postaci wspierane przez sieci oligarchiczno-kryminalne rywalizujące o wpływy gospodarcze i polityczne. System wyborczy premiuje duże partie, co w połączeniu z silnymi sieciami klientelistycznymi uniemożliwia przełamanie duopolu i wyłonienie formacji alternatywnej wobec starego establishmentu. Starania nowych partii parlamentarnych, by kampania skupiała się na kwestiach programowych, realnej walce z korupcją i reformach mających na celu poprawę warunków życia społeczeństwa, okazały się mało skuteczne.

- **Wyniki potwierdziły dominację PS, która dzięki zawłaszczeniu instytucji państwa (pozwalającemu wywierać presję na pracowników sektora publicznego) i kontroli mediów jest w stanie wygrywać kolejne wybory.** Co więcej, objęła ona swoimi sieciami wpływu również diasporę i była jedyną partią dysponującą odpowiednimi zasobami, by prowadzić kampanię za granicą. PS nie zaszkodziły ani zatrzymanie przed wyborami prominentnego polityka tego ugrupowania Eriona Veliaja (mera Tirany), ani wysunięcie zarzutów korupcyjnych wobec ministrów (m.in. zdrowia i środowiska) wywodzących się z tej partii, ani ucieczka z kraju przed aresztowaniem wicepremiera Arbena Ahmetaja.
- **Rezultat opozycyjnej PD należy uznać za relatywny sukces tej partii.** Jest ona bowiem osłabiona konfliktami wewnętrznymi o władzę i zarzutami korupcyjnymi wobec jej lidera, którego objęto także (wraz z członkami rodziny) sankcjami USA i Wielkiej Brytanii za zawłaszczanie środków publicznych i próby wpływu na wymiar sprawiedliwości. Swoją kampanię Berisha wzorował na kampanii Donalda Trumpa (zatrudnił też jego byłych doradców), przedstawiając się jako ofiara lokalnego establishmentu i amerykańskiej Partii Demokratycznej. Niewykluczone, że tak jak zwykle PD będzie kwestionować uczciwość procesu wyborczego.
- **Głównym hasłem wyborczym Ramy była obietnica osiągnięcia członkostwa w UE w ciągu najbliższej kadencji,** co jest nierealne ze względu na niski potencjał administracyjny instytucji państwowych, zawłaszczonych przez partię rządzącą (Albania rozpoczęła negocjacje akcesyjne w 2022 r. i otworzyła już w tym procesie trzy z sześciu kłastrów). Sukcesem było utworzenie pod naciskiem UE i USA niezależnej instytucji prokuratorsko-śledczej ds. korupcji i przestępczości zorganizowanej (SPAK), która wykazuje się skutecznością w śledztwach dotyczących najwyższych rangą polityków. Jednocześnie powszechność korupcji i przestępczości zorganizowanej wciąż pozostaje jednym z najważniejszych problemów Albanii, a SPAK jest atakowany przez obie główne siły polityczne. Sam Rama jest też niechętny wdrażaniu reform wzmacniających niezależność instytucji państwa i profesjonalizacji administracji państwowej wymaganych przez UE, gdyż osłabiłoby to pozycję partii władzy.
- **Nowy rząd będzie kontynuował dotychczasowy kurs w polityce zagranicznej utrzymywania bliskich relacji z Waszyngtonem i osiągania postępów w integracji z UE,** korzystając z przychylności jej państw członkowskich i Stanów Zjednoczonych. Należy się zatem spodziewać zawierania z poszczególnymi krajami Unii oraz z USA korzystnych dla nich porozumień (jak np. umowa z Włochami o relokacji migrantów do Albanii) i umacniania własnego wizerunku jako stabilnego partnera Zachodu na Bałkanach, o silnie proatlantyckiej orientacji oraz nieobciążonego sporami bilateralnymi i wewnętrznymi na tle etnicznym.